

ANDREW NORTHEGE

# Οδηγός για τον Σπουδαστή

Μέθοδος μελέτης του διδακτικού υλικού

Σύνταξη εργασιών

Συμμετοχή στο μάθημα

Προετοιμασία για τις εξετάσεις

# ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<b>Εισαγωγικό σημείωμα</b>	11
<b>Πρόλογος</b>	17

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

### **Ξεκινώντας**

1. Πώς να χρησιμοποιήσετε αυτό το βιβλίο	21
2. Γιατί να μελετήσετε τις τεχνικές της μελέτης;	24
3. Οργάνωση του εαυτού σας	29
3.1 Οργάνωση του χρόνου	29
3.2 Υλοποίηση μιας ενέργειας	31
3.3 Πρακτικές διευθετήσεις	33
4. Τι ακριβώς είναι η μελέτη;	35
4.1 Μάθηση	35
4.2 Τι σημαίνει να είσαι ενήλικος σπουδαστής	37
4.3 Τι είναι οι ικανότητες μελέτης;	38

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

### **Διάβασμα και σημειώσεις**

1. Εισαγωγή	43
2. Αντιδράσεις που προκαλεί το διάβασμα	46
2.1 Συναισθήματα που σας προκαλεί το διάβασμα	46
2.2 Η στάση σας προς το θέμα που μελετάτε	49
2.3 Προβλήματα με τη γλώσσα	50
2.4 Αποθαρρυντικό ύφος	53
2.5 Διαφορά απόψεων με το συγγραφέα	55
2.6 Συναισθήματα και υποκίνηση	56
3. Οι δικές σας στρατηγικές διαβάσματος	57

3.1 Νοηματικό πλαίσιο	57
3.2 Ταχύτητα	57
3.3 Καταμερισμός του χρόνου	61
3.4 Στόχοι	61
3.5 Τι θα κάνετε αν «κολλήσετε»;	62
4. <i>Μνήμη</i>	63
5. <i>Καταγραφή σημειώσεων</i>	65
5.1 Υπογραμμίσεις	66
5.2 Καταγραφή σημειώσεων	68
5.3 Για ποιο λόγο να κρατάμε σημειώσεις;	75
5.4 Τι θα κάνετε τις σημειώσεις σας;	76
6. <i>Συμπέρασμα</i>	77

### ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

#### **Άλλοι τρόποι μελέτης**

1. <i>Εισαγωγή</i>	79
1.1 Η φύση της μελέτης και της μάθησης	79
1.2 Η αξία του προφορικού λόγου	80
2. <i>Μάθηση μέσα σε ομάδες</i>	83
2.1 Τι προσφέρει η μάθηση μέσα σε ομάδες;	83
2.2 Τα χαρακτηριστικά της συζήτησης στην τάξη	87
2.3 Πώς να απολαμβάνετε τη συμμετοχή σε ομαδικές συζητήσεις	88
2.4 Κάνοντας μια «παρουσίαση»	91
2.5 Αυτοδύναμες ομάδες	92
3. <i>Ομιλίες και διαλέξεις</i>	93
3.1 Τι προσφέρουν οι διαλέξεις;	93
3.2 Προβλήματα που παρουσιάζονται στη μάθηση από διαλέξεις	95
3.3 Πρακτικές συμβουλές	96
4. <i>Μάθηση από εκπομπές της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου</i>	102
4.1 Τι προσφέρουν οι εκπομπές της τηλεόρασης;	102
4.2 Προβλήματα που παρουσιάζει η μάθηση από την τηλεόραση	104
4.3 Τι προσφέρουν οι εκπομπές από το ραδιόφωνο;	106
4.4 Προβλήματα που παρουσιάζει η μάθηση από το ραδιόφωνο	107
4.5 Προτάσεις για τη μάθηση από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο	108
5. <i>Άλλα μέσα που χρησιμοποιούνται για μελέτη</i>	109
5.1 Κασέτες ήχου και βίντεο	110
5.2 Κέντρα εκπαίδευσης	111

5.3 Ερευνητική εργασία	111
5.4 Υπολογιστές και μελέτη	112
6. Συμπέρασμα	115

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

### Αριθμοί

1. Γνωριμία με τους αριθμούς	117
1.1 Αριθμοί και μελέτη	121
2. Περιγράφουμε την πραγματικότητα	122
3. Περιγραφή με πίνακες	123
3.1 Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο	126
3.2 Συμβουλές για να διαβάσετε τους πίνακες	131
4. Περιγραφή με διαγράμματα και γραφήματα	133
4.1 Σύνοψη των συμβουλών για τη μελέτη των γραφημάτων και των διαγραμμάτων	138
4.2 Πού μας έχουν πάει οι αριθμοί;	140
4.3 Δεν είναι όλα τα δεδομένα αριθμοί	140
5. Δοκιμάστε τις ικανότητές σας	141
6. Συμπέρασμα	143

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

### Συγγραφή ενός κειμένου

1. Η σημασία της συγγραφής	145
1.1 Τι είναι το δοκίμιο;	145
1.2 Γιατί να γράφουμε δοκίμια;	146
1.3 Πώς να αναπτύξετε τη συγγραφική σας ικανότητα	147
2. Τι μορφή πρέπει να έχει ένα δοκίμιο;	147
2.1 Εξετάζοντας εργασίες άλλων	148
2.2 Αξιολόγηση της εργασίας του Σαμ	153
2.3 Άλλες παρατηρήσεις για το δοκίμιο του Σαμ	161
2.4 Αξιολόγηση της εργασίας της Αν	168
2.5 Αποσπάσματα από άλλες εργασίες	180
3. Πώς πρέπει να είναι ένα καλό δοκίμιο;	187
3.1 Κάλυψη του θέματος	188
3.2 Χρήση του μελετώμενου υλικού	189
3.3 Απόδειξη ότι έχετε κατανοήσει αυτά που διδαχτήκατε στο μάθημα	189
3.4 Παρουσίαση μιας συνεκτικής επιχειρηματολογίας	192

3.5 Υιοθέτηση αντικειμενικού και αναλυτικού συγγραφικού ύφους	192
3.6 Σαφήνεια	193
4. Συμπέρασμα	195

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

### **Πώς να γράφετε εργασίες**

1. Εισαγωγή	197
2. Η τέχνη της συγγραφής	198
2.1 Ο τίτλος της εργασίας	200
2.2 Συγκέντρωση υλικού για την εργασία	201
2.3 Καταγραφή ιδεών στο χαρτί	203
2.4 Οργάνωση του υλικού	206
2.5 Το πρώτο χειρόγραφο	208
2.6 Ανασκόπηση του κειμένου σας	213
2.7 Το τελικό κείμενο	215
3. Τα πλεονεκτήματα του να προσεγγίζετε τη συγγραφή εργασίας ως «τέχνη»	216
4. Κάντε το κείμενό σας να κυλά ομαλά	220
4.1 Συνδετικές λέξεις	220
4.2 Σηματοδότηση	224
4.3 Χωρισμός σε παραγράφους	226
4.4 Σύνοψη των πρακτικών συμβουλών	230
5. Διαμόρφωση μιας πειστικής επιχειρηματολογίας	231
5.1 Χρήση ιδεών από άλλους συγγραφείς	232
5.2 Χρήση αποδείξεων	235
5.3 Επιχειρηματολογία βασισμένη στη λογική	237
6. Η εμπειρία της συγγραφής	239
6.1 Αποκαλύπτοντας τον εαυτό σας	239
6.2 Με τι κριτήρια θα κρίνετε τον εαυτό σας;	239
6.3 Οι ενδοιασμοί της δημόσιας «έκθεσης»	240
6.4 Εκμεταλλευτείτε την κριτική	241
6.5 Συνηθισμένες δυσκολίες	242
7. Σύνοψη	244

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

### **Προετοιμασία για τις εξετάσεις**

1. Γιατί εξετάσεις;	247
---------------------	-----

2. <i>Μερικοί μύθοι για τις εξετάσεις</i>	251
2.1 Μια αποτυχία θα σας καταστρέψει τη ζωή	251
2.2 Οι εξετάσεις θα σας εκθέσουν	252
2.3 Αν δεν έχετε μελετήσει όλο το υλικό, δεν αξίζει τον κόπο να δώσετε εξετάσεις	252
2.4 Αν δεν έχετε κατανοήσει κάποια σημεία, δεν αξίζει τον κόπο να δώσετε εξετάσεις	253
2.5 Τα θέματα των εξετάσεων είναι δυσνόητα	254
2.6 Οι εξετάσεις είναι για τους ανθρώπους που έχουν καλή μνήμη	255
2.7 Οι εξετάσεις θα φανερώσουν όλα τα κενά της μόρφωσής σας	255
2.8 Αν δε γράφετε γρήγορα, δε θα προλάβετε να απαντήσετε σε όλα τα θέματα	256
2.9 Πρέπει να κάνετε επαναλήψεις μέχρι τελικής πτώσεως πριν από τις εξετάσεις	257
3. <i>Τι δεν αρέσει στους εξεταστές</i>	258
3.1 Δεν καλύφθηκε το θέμα	258
3.2 Δε χρησιμοποιήθηκε υλικό από το μάθημα	260
3.3 Οι απαντήσεις είναι γεμάτες με ονόματα και γεγονότα	261
3.4 Λανθασμένη χρήση του χρόνου	261
3.5 Ακατάστατο γραπτό	261
4. <i>Επαναλήψεις για τις εξετάσεις</i>	262
4.1 Γιατί να κάνετε επανάληψη;	262
4.2 Πότε πρέπει να ξεκινήσετε τις επαναλήψεις για τις εξετάσεις;	263
4.3 Βρείτε παλιά θέματα εξετάσεων	264
4.4 Πρέπει να διαβάσετε ό,τι έχετε διδαχτεί στο μάθημα;	265
4.5 Σχεδιάστε ένα λεπτομερές χρονοδιάγραμμα για τις επαναλήψεις σας	266
4.6 Ξεκαθαρίστε το υλικό σας	266
4.7 Θα πρέπει να προσπαθήσετε να αποστηθίσετε τις σημειώσεις σας;	267
4.8 Εντοπίστε τα κεντρικά ζητήματα της κάθε ενότητας του μαθήματος	267
4.9 Αξίζει τον κόπο να κρατήσετε νέες σημειώσεις σε αυτό το τελευταίο στάδιο;	267
4.10 Θα πρέπει να προσπαθήσετε να απαντήσετε σε θέματα παλιών εξετάσεων;	270
4.11 Προσπαθήστε να σκεφτείτε δικά σας θέματα εξετάσεων	271
4.12 Θα πρέπει να βάλετε τον εαυτό σας σε συνθήκες πραγματικών εξετάσεων;	271
4.13 Έχετε χρόνο να παρακολουθείτε μαθήματα κατά την περίοδο των εξετάσεων;	272

4.14 Πρέπει να κάνετε ομαδικές επαναλήψεις με τους συμφοιτητές σας;	272
4.15 Σύνοψη των συμβουλών για τις επαναλήψεις	272
5. <i>Αυξήστε τις ταχύτητές σας τις τελευταίες ημέρες</i>	273
5.1 Σκεφτείτε πριν από τις εξετάσεις	273
5.2 Αλλαγές στις πνευματικές σας δυνάμεις	274
5.3 Άγχος	275
5.4 Ελέγξτε τις τελευταίες λεπτομέρειες	276
5.5 Η μεγάλη ημέρα	276
6. <i>Οργανώστε την τακτική σας για τις εξετάσεις</i>	277
6.1 Η φύση του έργου που έχετε μπροστά σας	277
6.2 Ανάγνωση των θεμάτων	277
6.3 Πόσο γρήγορα θα αρχίσετε να γράφετε	278
6.4 Με ποια σειρά να απαντήσετε στα θέματα	278
6.5 Ανάλυση του θέματος	279
6.6 Πώς να συγκεντρώσετε το υλικό που θα χρησιμοποιήσετε στην απάντησή σας	279
6.7 Βρείτε μια ισορροπία ανάμεσα σε αυτά που γνωρίζετε και αυτά που ζητά το θέμα	280
6.8 Αφιερώστε χρόνο στην οργάνωση της απάντησής σας	280
6.9 Μείνετε στο θέμα	282
6.10 Πότε να οργανώσετε τις τελευταίες σας απαντήσεις	282
6.11 Σχεδιάστε ένα «χρονοδιάγραμμα»	282
6.12 Τι να κάνετε αν τελειώνει ο χρόνος	283
6.13 Παρουσίαση	284
7. <i>Θα τα πάτε τόσο καλά όσο πρέπει στις εξετάσεις;</i>	285
<b>Υστερόγραφο</b>	287
<b>Άρθρο του Carl Gardner</b>	288

[απόσπασμα]

#### **4 ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΛΕΤΗ;**

##### **4.1 Μάθηση**

Ο σκοπός της μελέτης είναι η *μάθηση* και η μάθηση αποτελείται από τρία στοιχεία:

- *Πρόσληψη καινούργιων απόψεων* (και λέγοντας πρόσληψη εννοώ *κατανόηση*, όχι απλώς «ακρόαση» και «αποστήθιση»).
- *Επεξεργασία νέων απόψεων* και αφομοίωσή τους, έτσι ώστε να κατανοήσετε καλύτερα και πιο ολοκληρωμένα το αντικείμενο που μελετάτε.
- *Έκφραση των απόψεων αυτών* με τον προφορικό και τον γραπτό λόγο.



*Πρόσληψη απόψεων*

Παρ' όλο που το πρώτο αυτό βήμα της μάθησης φαίνεται αυτονόητο, είναι εύκολο να παραβλέψετε το γεγονός ότι πρέπει να *καταλαβαίνετε* αυτό που μελετάτε, και να υποθέσετε ότι μάθηση σημαίνει απλώς να «στριμώξετε» ένα πλήθος δεδομένων μέσα στο κεφάλι σας – αποστηθίζοντας, για παράδειγμα, καταλόγους λέξεων ή διαβάζοντας ξανά και ξανά τις σημειώσεις σας. Η μάθηση με αυτή την έννοια της «αποστήθισης» είναι ένα πολύ περιορισμένο είδος μάθησης. Μπορεί να φανεί χρήσιμη για εκμάθηση λεξιλογίου σε μια άλλη γλώσσα ή για να θυμόσαστε όλους τους φιναλίστ για ένα κουίζ αθλητικών γνώσεων. Ο ρόλος, όμως, που παίζει στους περισσότερους κύκλους μαθημάτων για ενήλικους είναι πολύ μικρός. Κάποια τηλεοπτικά παιχνίδια γνώσεων μας δίνουν την εντύπωση ότι ευφυής είναι αυτός που γνωρίζει ένα πλήθος γεγονότων και κάτι τέτοιο μπορεί να μας παραπλανήσει. *Μπορεί να ισχύει* ότι οι έξυπνοι άνθρωποι συχνά *γνωρίζουν* πολλά γεγονότα, αλλά ο λόγος που μπορούν να τα θυμηθούν γρήγορα κατά τη διάρκεια ενός τηλεοπτικού παιχνιδιού γνώσεων οφείλεται στο ότι έχουν *οργανώσει* σωστά τις γνώσεις τους στο μυαλό τους. Αυτό που πραγματικά κάνει τους ανθρώπους που γνωρίζουν πολλά σχετικά με ένα αντικείμενο να ξεχωρίζουν είναι ο τρόπος με τον οποίο το *κατανοούν* και τα *επιχειρήματα* που έχουν για να το συζητήσουν. Τα κεφάλαια 2, 3 και 4 ασχολούνται με το πώς μπορείτε να αφομοιώσετε και να οργανώσετε στο μυαλό σας τις καινούργιες απόψεις που συναντάτε.

*Επεξεργασία απόψεων*

Η επεξεργασία των απόψεων στο μυαλό σας δεν είναι μια διαδικασία που θα μπορούσατε να την επιδιώξετε συνειδητά. Αντίθετα, είναι κάτι που συμβαίνει, ενώ εσείς είσαστε απασχολημένοι με άλλα πράγματα, όταν, για παράδειγμα ξεκινάτε να *κρατάτε σημειώσεις* από ένα κεφάλαιο ενός βιβλίου, όταν *συζητάτε* με άλλους σπουδαστές, όταν *σημειώνετε ιδέες* για μια εργασία, ή *συνοψίζετε τις σημειώσεις* σας από το μάθημα, για να τις έχετε σε μια πιο περιεκτική μορφή για τις επαναλήψεις που θα κάνετε για τις εξετάσεις. Αυτές οι δραστηριότητες μπορεί να φαίνεται ότι είναι περιττές και ότι επιβαρύνουν τις «πρωταρχικές» δραστηριότητες, όπως είναι το *διάβασμα* και η *συγγραφή*. Δεν είναι όμως στην πραγματικότητα «δευτερεύουσες» ή περιθωριακές πλευρές της μελέτης. Όταν σημειώνετε διάφορες σκέψεις σας, για τον ένα ή τον άλλο λόγο, συχνά *επεξεργάζεστε* απόψεις και δε θα έπρεπε να υποτιμάτε αυτές τις στιγμές. Δεν υπάρχει κεφάλαιο ειδικά αφιερωμένο σε αυτές τις δραστηριότητες επεξεργασίας απόψεων, επειδή τείνουν να συγχωνεύονται με άλλες, πιο προφανείς. Θα τις συναντήσουμε, όμως, πολλές φορές διασκορπισμένες μέσα στο βιβλίο.

### *Έκφραση απόψεων*

Το τρίτο βήμα στην εκμάθηση εννοιών είναι να μπορείτε να τις *χρησιμοποιείτε*, για να τοποθετήσετε σχετικά με διάφορα ζητήματα. Μπορείτε να μάθετε πώς να το κάνετε αυτό με τον προφορικό και με τον γραπτό λόγο. Το Κεφάλαιο 3 συζητάει το ρόλο που παίζει ο προφορικός λόγος και μετά τα Κεφάλαια 5 και 6 εξετάζουν λεπτομερώς το θέμα του γραπτού λόγου. Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος δεν έχουν σκοπό την *επίδειξη* γνώσεων. Αντίθετα, η έκφραση απόψεων αποτελεί *μέρος* της μάθησης. Αν δε φτάσετε στο στάδιο να *χρησιμοποιήσετε* κάποιες απόψεις, για να *πείτε* κάποια πράγματα που πιστεύετε, δεν τις έχετε *αφομοιώσει* πραγματικά. Ο χρόνος που δαπανάτε για να μιλάτε και να γράφετε είναι το ίδιο σημαντικό για την πρόδοό σας στη μάθηση όσο και ο χρόνος που δαπανάτε για να ακούτε και να διαβάζετε.

Κάτι που έχουν κοινό αυτές οι τρεις πλευρές της μάθησης είναι ότι όλες είναι *ενεργητικές* διαδικασίες. Δεν πρόκειται για πράγματα που σας «συμβαίνουν», ενώ το μυαλό σας ξεκουράζεται ήσυχα, ή όταν ασχολείστε με μια σειρά ασκήσεων ρουτίνας. Απαιτούν από την πλευρά σας αποφασιστική δράση.

#### **4.2 Τι σημαίνει να είσαι ενήλικος σπουδαστής**

Ως ενήλικοι σπουδαστές πρέπει *εσείς* να αναλαμβάνετε την ευθύνη για τις *δικές* σας σπουδές. Όταν ήμασταν μαθητές, οι δάσκαλοί μας ήταν προετοιμασμένοι να αναλάβουν ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για το *τι* μαθαίναμε και *πώς* το μαθαίναμε. Στο σχολείο υπάρχει η γενική άποψη ότι, αν οι μαθητές δεν τα καταφέρουν σε κάποιες εξετάσεις, ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης βαρραίνει το δάσκαλό τους. Όταν, όμως, είστε ενήλικοι σπουδαστές, εξαρτάται από εσάς να *επιλέξετε* ένα αντικείμενο που θέλετε να σπουδάσετε και να αποφασίσετε *πόση προσπάθεια* θα καταβάλετε για τη μελέτη του. Οι διδάσκοντές σας δεν θα αναλάβουν την ευθύνη να σας πουν *τι* να μάθετε ή *πώς* να το μάθετε, ούτε θα σας *αναγκάσουν* να το μάθετε. Πρέπει να «*ρυθμίσετε*» αυτά τα πράγματα εσείς για τον εαυτό σας. Πρέπει να αποφασίσετε ποιες είναι οι προτεραιότητές σας, να θέσετε τους δικούς σας στόχους και να βρείτε τις δικές σας στρατηγικές, για να τους πετύχετε.

Επιπλέον, πρέπει να αναλάβετε την ευθύνη να αποφασίσετε *ποιες απόψεις* θα *προσβέυετε*. Όταν ήμασταν μαθητές, το μεγαλύτερο μέρος από αυτά που μας έδιναν να μελετήσουμε μας παρουσιαζόταν ως *δεδομένα*. Παίρναμε βαθμούς για την *ακρίβεια* με την οποία μπορούσαμε να επαναλάβουμε στο δάσκαλο αυτά που μας είχε διδάξει. Οι ενήλικοι σπουδαστές ανακαλύπτουν ότι η «*αλήθεια*» των πραγμάτων είναι *κάτι αβέβαιο*. Οι διδάσκοντες περιμένουν από εσάς να διαμορφώσετε τις *δικές* σας *κρίσεις* για τα υπέρ και τα κατά των διαφόρων απόψεων. Οι σπου-

δές σας είναι μια εξερεύνηση του τρόπου που λειτουργεί ο κόσμος, την οποία αναλαμβάνετε *εσείς*. Πρέπει όχι μόνο να *μάθετε* τις απόψεις, αλλά και να μπορείτε να τις *αξιολογείτε*. Πρέπει να μπορείτε να *υποστηρίζετε* μια άποψη ενάντια σε μια άλλη με επιχειρήματα, όχι απλώς να *παπαγαλίζετε* και τις δύο. Το κέντρο βάρους έτσι αλλάζει, από το να *δέχεστε παθητικά* τη «γνώση» στο να *αναζητάτε ενεργητικά* την «κατανόηση».

Αυτό δε θα συμβεί αμέσως. Αν επιστρέψετε στη μελέτη μετά από πολύ καιρό, πιθανόν θα χρειαστείτε πολύ χρόνο, για να προσαρμοστείτε. Παρ' όλα αυτά, ο στόχος σας είναι να γίνετε στο τέλος αυτοδύναμοι σπουδαστές: να μπορείτε να αναλύετε ένα θέμα μόνοι σας, ακόμα και όταν δεν υπάρχει κανένας καθηγητής, για να σας βοηθήσει. Αντί να προσαρμόζεστε στις απαιτήσεις των άλλων και μετά να περιμένετε να δείτε αν έχετε «ικανοποιήσει» τα κριτήριά τους, θέτετε το δικό σας πρόγραμμα μελέτης, για να βρείτε τι είναι αυτό που *εσείς* θέλετε να μάθετε. Όταν μπορείτε να έχετε τον έλεγχο της μελέτης σας, θα είστε σε θέση να βάλετε τις διεργασίες της γνώσης και της κατανόησης να εργαστούν για εσάς.

#### **4.3 Τι είναι οι ικανότητες μελέτης;**

Η μάθηση των τεχνικών μελέτης είναι μια διεργασία που αποτελείται από πολλές παραμέτρους. Υπάρχει όμως η τάση να τις αναφέρουμε όλες με τον όρο «ικανότητες μελέτης». Αυτό είναι κάπως παραπλανητικό, γιατί υπονοεί ότι είναι όλες του ίδιου είδους. Επίσης, υπονοεί ότι μπορείτε να τις αποκτήσετε, όπως αποκτάτε τις «φυσικές» ικανότητες, για παράδειγμα να πιάνετε μια μπάλα που σας πετούν ή να χειρίζεστε το συμπλέκτη ενός αυτοκινήτου. Όπως γνωρίζετε, αν θέλετε να αποκτήσετε μια φυσική δεξιότητα, πρέπει να κάνετε συνεχή εξάσκηση. Δε χρειάζεται να χρησιμοποιείτε πολύ τη *σκέψη* σας. Απλώς συνεχίζετε την εξάσκηση, μέχρι να έχετε τα αποτελέσματα που επιδιώκετε. Η *σκέψη*, μάλιστα, σε αυτήν τη δραστηριότητα, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα, καθώς σας κάνει να αφαιρείστε, και, ως αποτέλεσμα, θα σας φεύγει η μπάλα από τα χέρια ή θα σας σβήνει η μηχανή του αυτοκινήτου. Για αυτό το είδος μάθησης δεν μπορείτε να χρησιμοποιήσετε έναν πιο σύντομο δρόμο. Απλώς πρέπει να επενδύσετε χρόνο, επαναλαμβάνοντας τη δραστηριότητα ξανά και ξανά. Πολλές, ωστόσο, από τις ικανότητες που πρέπει να αναπτύξετε ως σπουδαστής *δεν* είναι αυτού του είδους.

#### *Συνήθειες*

Μερικές από τις ικανότητες που χρειαζόμαστε, για να μελετούμε, αποτελούν *συνήθειες*, όπως πώς οργανώνουμε το γραφείο της μελέτης μας, πού καθόμαστε και πότε κάνουμε τα διαλείμματά μας. Δε χρειάζεται να «αναπτύξετε δεξιότητες»

σε αυτού του είδους τις ενέργειες, απλώς να αποκτήσετε κάποιες καθημερινές συνήθειες, γιατί σας βοηθούν να προχωρήσετε γρήγορα και να αποφύγετε περισπασμούς.

### *Τεχνικές*

Άλλες ικανότητες που χρειάζεστε για τη μελέτη είναι κάποιες *τεχνικές* για να ολοκληρώνετε κάποια συγκεκριμένα καθήκοντα, όπως ο τρόπος που κρατάτε σημειώσεις σε μια σελίδα, οι συντμήσεις που χρησιμοποιείτε, ο τρόπος που αρχιοθετείτε τις σημειώσεις σας, ο τρόπος που χρησιμοποιείτε τις παραγράφους, για να δομήσετε μια έκθεση κ.ο.κ. Χρειάζεστε *εμπειρία* για να χρησιμοποιήσετε μια τεχνική, να δείτε πώς λειτουργεί και πώς να την αλλάξετε, για να την προσαρμόσετε στις ανάγκες σας. Η «επίδοσή» σας, δηλαδή, *βελτιώνεται* σταδιακά, όσο βελτιώνεται και η τεχνική σας. Αλλά αυτό το αποτέλεσμα έρχεται, όταν *σκέφτεστε* τι κάνετε και πειραματίζεστε με διαφορετικές προσεγγίσεις. Οι τεχνικές δεν είναι πράγματα που μαθαίνετε απλώς με μηχανική επανάληψη.

### *Στρατηγικές*

Μια άλλη ομάδα ικανοτήτων που χρειάζεστε ορίζονται καλύτερα με τη λέξη *στρατηγικές*. Περιλαμβάνουν στοιχεία, όπως «ο τρόπος με τον οποίο κατανέμετε το χρόνο που έχετε για να μελετήσετε», «η προσέγγιση που χρησιμοποιείτε για να προετοιμάσετε μια έκθεση», ή «ο τρόπος με τον οποίο ζητάτε την υποστήριξη των άλλων σπουδαστών για να σας βοηθήσουν στις σπουδές σας». Αναπτύσσετε αυτές τις στρατηγικές, όταν:

- *επεξεργάζεστε* τις προηγούμενες εμπειρίες σας,
- *προσπαθείτε να προβλέπετε* μελλοντικά γεγονότα και ανάγκες, και
- *αναλύετε* τις πηγές που έχετε στη διάθεσή σας και βρίσκετε πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τον καλύτερο τρόπο.

Οι ικανότητες δε δημιουργούνται με μηχανική εξάσκηση αλλά με σκέψη, φαντασία και πρόγραμμα.

### *Κατανόηση*

Τέλος, για να μπορέσετε να έχετε αποτελέσματα, όταν *σκέφτεστε, προβλέπετε και αναλύετε*, πρέπει επίσης να *κατανοείτε* τη μελέτη. Αυτή είναι μάθηση που ανήκει στο χώρο των *απόψεων* περισσότερο παρά των *ικανοτήτων*.

Η έννοια της ικανότητας ταιριάζει περισσότερο σε δραστηριότητες μελέτης μεγάλης έκτασης, όπως το γράψιμο μιας εργασίας, μια παρουσίαση στην τάξη, η εύ-

ρεση σχετικών άρθρων στη βιβλιοθήκη ή η προετοιμασία για τις εξετάσεις. Αυτές είναι περίπλοκες δραστηριότητες, που απαιτούν να προσέχετε πολλά πράγματα την ίδια στιγμή. Τις πρώτες φορές που τα κάνετε μπορεί εύκολα να δώσετε υπερβολική προσοχή σε κάποιες πλευρές, παραβλέποντας κάποιες άλλες, ενώ ένας «έμπειρος» σπουδαστής θα μπορούσε να «ενορχηστρώσει» μια συλλογή συνθημάτων, τεχνικών και στρατηγικών και να έχει ως αποτέλεσμα μια καλύτερη επίδοση. Κατά τον ίδιο τρόπο, κάποιος που έχει εμπειρία στις συνεντεύξεις για πρόσληψη σε δουλειά ή ένας έμπειρος παρουσιαστής τηλεόρασης είναι αυτός που μπορεί να εντάξει μια ευρεία γκάμα δραστηριοτήτων, κρίσεων, λέξεων, εικόνων κτλ. σε ένα οργανικό σύνολο.

### *Διαφορετικά είδη «ικανοτήτων μάθησης»*

Ένα καλό παράδειγμα για τις διαφορές ανάμεσα στα διάφορα είδη μάθησης, τα οποία συσσωρεύονται κάτω από τον όρο «ικανότητα», είναι οι ικανότητες που πρέπει να αποκτήσετε, για να επεξεργαστείτε ένα κείμενο σε ηλεκτρονικό υπολογιστή.

#### **Φυσικές ικανότητες**

Αν δε γνωρίζετε πληκτρολόγηση και σκοπεύετε να μάθετε τυφλό σύστημα, έχετε μπροστά σας μια μεγάλη περίοδο συνεχούς εξάσκησης. Η εκμάθηση πληκτρολόγησης είναι μια «φυσική ικανότητα». Θα χρειαστούν αρκετοί μήνες τουλάχιστον, μέχρι η ταχύτητα με την οποία πληκτρολογείτε να είναι πραγματικά ικανοποιητική. Το «μυαλό» σας δεν μπορεί να κάνει τίποτα, για να επιταχύνει τη διαδικασία της μάθησης. Απλώς πρέπει να επενδύσετε χρόνο.

#### **Τεχνικές**

Ωστόσο, όταν φτάσει η στιγμή να χρησιμοποιήσετε τον ίδιο τον επεξεργαστή κειμένου, υπάρχουν πολλές απλές τεχνικές που μπορείτε να μάθετε, όπως πώς να «σώζετε» ένα αρχείο, πώς να υπογραμμίζετε λέξεις και πώς να κόβετε ένα κομμάτι του κειμένου και να το «κολλάτε» αλλού. Αυτό μπορείτε να το μάθετε κάνοντας μερικές ασκήσεις. Μετά από μια μικρή περίοδο πειραματισμών σύντομα θα τις παίζετε στα δάχτυλα.

#### **Στρατηγικές**

Στη συνέχεια, υπάρχουν πιο γενικές στρατηγικές, όπως πώς να χρησιμοποιείτε τις διάφορες δυνατότητες αποθήκευσης και αρχειοθέτησης, πώς να μά-

θετε να χρησιμοποιείτε τη βοήθεια του υπολογιστή, όταν οργανώνετε τα γραπτά σας κ.ο.κ. Αυτά χρειάζονται περισσότερη σκέψη, και μπορείτε να βρείτε πολύ βοηθητικές γενικές αρχές σε βιβλία επάνω στο θέμα.

### **Κατανόηση**

Και, τέλος, μπορεί να θέλετε να αποκτήσετε μια πιο γενική γνώση για το πώς δουλεύει ο επεξεργαστής κειμένου στο λειτουργικό σύστημα του υπολογιστή σας, έτσι ώστε να μπορείτε να επιτυγχάνετε σύνθετα αποτελέσματα. Για να το κάνετε αυτό, θα χρειαστεί να φτιάξετε στο μυαλό σας «πρότυπα» ή «μοντέλα» σχετικά με το πώς δουλεύει ένας υπολογιστής. Αυτό απαιτεί να διαβάσετε εγχειρίδια και άλλα βιβλία και να δαπανήσετε πολλές ώρες «παίζοντας» με τον υπολογιστή και κάνοντας πειραματισμούς. Αυτό το είδος μάθησης είναι πολύ διαφορετικό από την εκμάθηση τυφλού συστήματος. Όταν λοιπόν οι άνθρωποι μιλούν για «ικανότητα χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή» ή ακόμα και για «ικανότητα στην επεξεργασία κειμένου», στην πραγματικότητα αναφέρονται σε μια ευρεία γκάμα πολύ διαφορετικών ικανοτήτων.

Ο λόγος που κάνουμε αυτούς τους διαχωρισμούς ανάμεσα στις διαφορετικές χρήσεις της λέξης «ικανότητα» είναι για να δείξουμε ότι αυτό το βιβλίο δεν σκοπεύει να σας παρουσιάσει μια σειρά συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, στις οποίες θα εξασκηθείτε ξανά και ξανά μηχανικά, έτσι ώστε, όταν θα τις έχετε τελειοποιήσει, να έχετε γίνει μια για πάντα «ικανοί» σπουδαστές. Αντίθετα, σας προτείνει δραστηριότητες που θα σας υποκινήσουν να *σκεφτείτε* σχετικά με τις διάφορες πλευρές της μελέτης και να αναπτύξετε μια σειρά *στρατηγικών*, με τις οποίες θα αντιμετωπίσετε τις σπουδές σας. Επίσης, προτείνει διάφορες *τεχνικές* που μπορείτε να εφαρμόσετε και κάποιες *συνήθειες* που μπορεί να χρειαστεί να αποκτήσετε. Ο όρος «ικανότητες μελέτης», λοιπόν, είναι ένας εύχρηστος και ευρέως διαδεδομένος όρος και δε θα προκαλέσει προβλήματα, εφόσον θυμάστε ότι οι ικανότητες στις οποίες αναφερόμαστε δεν είναι όπως οι απλές «φυσικές» ικανότητες.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα δούμε μερικές από αυτές τις δεξιότητες με περισσότερες λεπτομέρειες.

### ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Όταν μελετάτε πρέπει να:
  - προσλαμβάνετε απόψεις,
  - επεξεργάζεστε αυτές τις απόψεις στο μυαλό σας,
  - εκφράζετε απόψεις.(Αυτό το βιβλίο αναφέρεται και στις τρεις διεργασίες.)
- Ως ενήλικοι σπουδαστές πρέπει να:
  - αποφασίζετε εσείς οι ίδιοι για τις προτεραιότητές σας,
  - θέτετε τους δικούς σας στόχους,
  - καθορίζετε τις δικές σας στρατηγικές, και να
  - αξιολογείτε εσείς οι ίδιοι τις διάφορες απόψεις.
- Ο όρος «ικανότητες μελέτης» καλύπτει μια σειρά ικανοτήτων, κάποιες από τις οποίες μπορείτε να αναπτύξετε γρήγορα, ενώ άλλες απαιτούν περισσότερο χρόνο.
- Πολλές ικανότητες μελέτης αφορούν τον *προβληματισμό* για το πώς μαθαίνετε, καθώς και το *στοχασμό* σχετικά με τη χρησιμότητα των συνηθειών σας ως προς την αφομοίωση πληροφοριών.

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται σε όλους τους ενήλικους οι οποίοι σε κάποιο στάδιο της ζωής τους αποφάσισαν να (ξανα)σπουδάσουν. Στόχο έχει να τους προσφέρει συμβουλές και παραδείγματα, ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν αποτελεσματικά στις σπουδές τους, με άλλα λόγια:

- να αξιοποιούν αποδοτικά το διδακτικό υλικό και τις άλλες πηγές μάθησης·
- να εκπονούν γραπτές εργασίες·
- να συνεργάζονται δημιουργικά με τους καθηγητές και με τους συσπουδαστές τους·
- να οργανώνουν κατάλληλα το χρόνο τους και τη σπουδαστική τους πορεία·
- να προετοιμάζονται για τις εξεταστικές δοκιμασίες.

Επίσης το βιβλίο αποτελεί χρήσιμο «εργαλείο» για όσους εκπαιδεύουν ενήλικους και επιδιώκουν να τους υποστηρίξουν στις σπουδές τους.

Ο **Andrew Northedge**, στο βιβλίο αυτό, συμπυκνώνει τη μεγάλη εμπειρία που άντλησε από την καθοδήγηση φοιτητών στο Βρετανικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

ISBN 978-960-375-186-1



9 789603 751861

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 3186